

nové
ženy

PARTIZANSKI ODER

NOVE

ŽENE

skoč v duoh
prizorih

1 9 4 5
MAREC

O S E B E :

Matija
Francka, njegova žena
Vida, hčerka
Rakar
Polona, njegova žena
Anže, sin
Domobranec

1. p r i z o r .

(V sobi sedita Matija in njegova žena Francka . Ona pregleduje neke časopise, on kadi.)

FRANCKA: (gleda skozi okno) Matija, poglej. K nam v goste prihaja stari Rakar z ženo in sinom. Le kaj jih je prineslo semkaj?

MATIJA: Prisegel bi, da so prišli snubit našo Vido, za njunega sina. Za onega slabega, ki se nikdar ne premakne iz hiše.

(Vstopi Rakar, njegova žena in Anže.)

RAKAR: (vpije še iz praga) Glej gospodarja in - gospodinjo! Bog daj dober dan, korenini kmečkil

MATIJA: Bog daj, bog daj, Rakar stara bajta!

RAKAR: Ste vsi zdravi in čili ?

MATIJA: Smo hvala Bogu! In, ti Rakar? Dajte sedite in odpočijte se! Sedi Polona, že davnaj te ni bilo pri nas.

ANŽE: Kam se bom pa jaz vsedel oče?

RAKAR: Ah, neroda, saj pred ljudmi se ne sramoti Fant zrel za ženitev, pa še vedno sprašuje očeta za vsako stvar.

MATIJA: No Rakar, kako kaj, je kaj novega ?

RAKAR: Hvala Bogu, zdravi smo in tudi dela sene manjka zdaj na pomlad. Rad bi kupil kakšnega prašička več. No pa sem stopil tu k tebi, morda bi se pri tebi našlo kaj primernega!

MATIJA: Nak, kaj takega pri nas nimamo.

RAKAR:orda imaš kakšnega žrebeta?

MATIJA: Nimam Rakar, niti kobile, niti žrebeta.

ANŽE: Oče, bi smel popraskati. Nekaj me zadajsrbi

RAKAR: Uh nesreča, ne sramoti me! Popraskaj se, če te srbi! (Matiji) Veš sosed, kako bi dejal,

4

tale naš pobič je že zrel za možitev, pa bi rad, eh.....

FRANCKA: Jej, poslušam vaju, pa sem čisto pozabila, da napišem nekaj za nocojšni sestanek našega odbora. No lepa odbornica. (vzame zvezek in piše)

POLONA: (se križa) Moj Bog, stara ženska pa piše!

RAKAR: (se steguje tja proti Franckinem pisanju). No, kaj pa to Matija, od kdaj pa to?

MATIJA: Ali je to kak čudež? Moja žena je odbornica in ima vedno kaj pisarije. Naučila se je pisarije med to borbo.

RAKAR: Kakšen pa si ti gospodar? Matija, kje imaš palico? Je celo s pisanjem se bavi? Pri mejdunaj, če bi se moja Polona oprijela svinčnika!?

POLONA: Bog pomagaj, saj nisem padla na glavo. Kaj bi žene s pisarijo, saj ni dohtar ali profesor!

RAKAR: Vidiš Matija, to ti je žena in pol. Njej ni do pisanja in tudi sina imam na vajetih. Ne dam ga v SKOJ-evce, ne v vojsko, niti mu ne dovolim časa zapravljati na sestankih, ampak se bavi s kravami in prašiči.

ANŽE: Kajne oče, krmil bom raje prašiče, pa boš pozimi ti meni odrezal kos slanine in ko se pošteno nabašem, dam vse štiri od sebe in zasmrčim. Onladina pa naj hodi na sestanke, kolikor ji je milo in drago.

RAKAR: Tako je moj pobič, pametna si ti glavica

FRANCKA: Matija pridi tudi ti nocoj na sestanek pomenili se bomo o proslavi obletnice naše borbe.

RAKAR: Toda, kaj ti ona nelje o proslavah, obletnicah in borbah? Ali je to zanje? Matija, kje imaš roke, primaži ji dve ali tri. Kaj neki

ima ženska Opraviti z borbo?

POLONA: Ne, jaz se pač ne davim s tem, skrbim raje za dom. Ne bó mi borba urejevala hiše.

RAKAR: Tako, tako Polona. Nobene koristi ni od žene, ki se briga za borbo in piše.

MATIJA: Nikar tako kakar! Lahko se zgodi, da ti boče lepega dne baš take žene v pomoč.

RAKAR: Kolči sosed, ne bodi otročji! Pogovorimo se raje o resničnih in resnih stvareh. Moj sin je za ženitev, tvoja hči za možitev, kako bi bilo, če

MATIJA: Dragi prijatelj, vprašaj raje dekleta, tu je ona, tu je tvoj sin, a če se eden drugemu depadeta

ANŽE: Jaz, jaz ne smem nič brez očeta, kakor bo on rekel, tako bom storil.

RAKAR: Ne čuješ-li pametno glavico? Kaj ima - vpraševati dekleta, če si ti hišni gospodar in kar ti rečeš, ima obveljati.

POLONA: Tako je! Ko so mene možili, še v tla nisem mogla gledati od sramu, a kako bi mogla še ogledovati, če mi bo po volji ali ne? Bog nas varuj te sramote, da bi dekletke izbirale fanta!

MATIJA: Ne bova ga izbirala jaz in Francka. Mi dva se ne bova poročila. Naša Vida je odrasla in pametna in naj sama odloči, če ji je fant všeč.

POLONA: Jojmene, mar sme dekletke fanta rada ineti? Kdo je še videl te nesramnost? Mojega dedca od sramu še danes ne smem rada ineti, pa sva skupaj že celo večnost. Izbira lahko moški, ženske se pa ne vpraša.

ANŽE: Lejdun, jaz bom izbiral ono, ki jo oče odloči. Če bi oče rekel, Anže inej rad, vola jaz ga bom imel rad, poljubil bi ga, kamor-

koli bi mi ukazal oče.

(Vida vstopi oblečena v hlače.)

VIDA: Smrt fašizmu! Evo me!

RAKAR: Bog pomagaj, ženska v hlačah! Ali je to
vaša Vida? Za božjo voljo!

FRANCKA: Da naša Vida!

ANŽE: Joj oče, kaj mi bo žena v hlačah, saj se mi
bo smejala vsa vas.

MATIJA: No, tu je sedaj dekle, tu je fant. Se-
daj pa govorimo.

ANŽE: Oče, jaz se ne upam, dajte pričnite!

RAKAR: Paaa; saj sem dejal. Prišli smo, da za-
snubimo vašo Vido za našega Anžeta. Fant je
priden, bogat

VIDA: Že res, samo borbi se izogiba. Kjerkolise
dela za našo stvar, njega ni zraven. Kaj mi
bo potem tak fant, da se z njim osramotim!
Ženska sem, pa sem vseeno oblekla hlače ter
tekam okoli dan in noč. Glejte ravno sedaj -
sem prišla s položaja, kjer sem videla, kaj
delajo in kako žive.

POLONA: Juh, saj je niti ni sram priznati, da je
prenočevala pri vojski.

VIDA: Da, da, tudi ponosna sem, da sem prenoče-
vala pri vojski!

RAKAR: O, ljudje božji, ona je celo ponosna na
to! Nak, premej, ne bo takale moja snaha, ta-
kale, ki hodi s partizani in v hlačah.

POLONA: Nak, tudi jaz sem proti zvezi!

RAKAR: Pa zbogom, vašo dekle ni za našo hišo!

POLONA: Pri nas niso potrebne hlače, pisarija
in vojska.

ANŽE: Oče, meni se pa ta dekle dopade.

RAKAR: Fant, za te besede ti bom navil ušesa, čim pridemo domov.

Z a v e s a p a d e .

2. p r i z o r .

(Pisarna odbora za pomoč beguncem. Pri mizi sedi Francka-dežurna. Miza je obložena z dopisi. Vstopijo: Polona, Rakar, Anže, vsi blatni, povabljeni in z vrečami na hrbtu.)

RAKAR: Smrt fašizmu! Ali je tu odbor za pomoč - beguncem? (vrže na pod vrečo in se vsede nanjo) Joj, joj! Ubogi jaz! Kmalu bi izgubil noge, bežeč pred Nemci in prokletimi domobranci. Danes je že osmi dan, odkar sem moral od doma (zastirni v Francko) Jej hata no! Ali si ti Francka?

FRANCKA: I, seveda jaz.

POLONA: Od kod si ti tu Francka?

FRANCKA: V odboru za pomoč beguncem sem. Veš so vsi moški pod orožjem, pa smo me ženske prijele za to delo.

ANŽE: Oče smem tudi jaz spustiti vrečo?

RAKAR: Spusti no trapa! Saj nisi osel, da bi ti moral drugi tovor snemati.

FRANCKA: Ali ste lačni tovariši?

RAKAR: Kaj lačni, ne vprašuj draga, še nog ne čutimo več!

ANŽE: Meni so se čreva na hrbtenico prirasla od lakote. Kajne oče, da sem lačen.

RAKAR: Draga Francka, kaj lakota, kaj trudnost? Ampak davi so me napadli domobranci in če ne bi bilo partizanov, bi nas obrali do gole kože. Ali saj pravim, na srečo so se znašli -

partizani in domobrancev je zmanjkalo, kot bi pihnil.

ANŽE: Oče, videl sem tudi ono žensko, ki je poveljevala partizanem.

RAKAR: Molči, tepček! Kdaj je ženska poveljevala vojskam - partizanem?

FRANCKA: Nastanili smo dosedaj preko petsto beguncev, pa bomo tudi vas. Brez strahu tudi za vas bo še prostor.

POLONA: Toda, kako prideš vsemu na kraj, moja draga?

FRANCKA: To je lahka stvar. Lepo napišem kje - kdo stanuje in je v redu.

RAKAR: Blagor onim, ki zna pisati in čitati.

FRANCKA: Ali se ne spomniš, kako si včasih govoril?, da ženski ni potreba pisarije.

RAKAR: Ah, kaj hočeš Francka, star človek sem že. Toda dandanes sem čisto drugih misli (Vstopi Vido s puško, s seboj zvezanega domobranca)

VIDA: Zdravo! mati! Že precej časa se nisva videli.

FRANCKA: Zdravo, draga hčerka, odkod pa tale domobranec?

VIDA: Danes zjutraj je moj vod razbil tolpe domobrancev, ki so hoteli napasti neke begunce. Nekaj smo jih pobili, nekaj ranili, tega-le tukaj smo pa ujeli. Jaz sem prvikrat poveljevala vodu in vse se je srečno izteklo.

ANŽE: Ali ti nisem rekel oče, da je ženska poveljevala?

RAKAR: (vstane in objame Vido) Drago dete, ti si nam danes rešila življenje. O, ljubo dete, ti naš borec, ti naš junak. (obrne se k domobrancu) a ti lump, si hotel cropati še to, kar smo rešili! (mlati po njemu s palico) bi ho-

tel slanine, bi rad kruha?

DOMOBRANEC: Jej nikar tovariš, saj se tudi jaz borim za slovenski narod.

POLONA: (skoči k vreči) Boriš se ti za repanje, lepev. Kakor sem neumna bi ti verjela, če bi sama zjutraj ne videla, kako grabiš po naših sirotnih vrečah, (tolče s pestmi) Na, tu imaš vreče, tu repanje!

ANŽE: Oče, ali bi ga tudi jaz parkrat sunil pod rebra?

RAKAR: Kar po njem sin, končno je tudi tebi prišlo nekaj pametnega v glavo.

ANŽE: (mlati po švabobrancu) Aha, ti si tisti, ki mi je hotel vzeti nove suknje in perilo. Na tu imaš sedaj (se obrne k očetu) Oče, rad bi stopil v partizansko vojsko. Če zmore Vida, - bom tudi jaz.

VIDA: Pustite ga, stari Rakar! Vsaj v kuhinji - nam lahko pomaga. Včeraj je kuharjev pomočnik vzol puške in šel med borce. Noče vihteti kuhalnice.

RAKAR: Pojdi Anže, srečno pot. (Francki) Oprosti Francka, jaz sem se takrat pri vas osrametil. Takrat sem bil proti pisarniji, proti ženi kot borcu, šele sedaj vidim koristi od tega. Da bi zjutraj ne bilo tvoje Vide, bi šle naše glave.

POLONA: O, ljudje božji! Kdo bi nekdaj mislil, da bo tudi ženska nosila puško.

FRANCKA: (piše) Tu imate listek pa pojdite na - kotel po hrano. Tu je tudi napisano, v katero vas boste šli.

RAKAR: Hvala Francka! Bog te živi! Saj pravim, kaj sem dočakal, da ti ženske glavo rešujejo. No, zbogom Anže! Naj ti bo Vida za vzgled.

ANŽE: Bo, oče, bo! Ko se vrnem domov pripeljem s

seboj tako ženo, ki je v vojski nosila hlače

POLONA: Kar je bilo, je bilo! V bodoče se bomo bolje razumeli.

(Kakar in Polona odhajata s svojimi culami)

ANŽE: (zgrabi švabobranca za vrat in zavpije za očetom) Oče, oče! Ali bi smel tega-le domo - branca še parkrat lopniti po glavi ?.....

Z a s t o r p a d e .

IZDELALA
TEHNIKA
KORISNEGA
ODREDA